

गोरखापत्र संस्थान
प्रशासन सेवा, डकुमेन्ट समूह, तह-५, बरिष्ठ सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

गोरखापत्र संस्थानको प्रशासन सेवा, प्रशासन, लेखा, डकुमेन्ट र बजार समूह, तह-५ को बरिष्ठ सहायकको पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको एकिकृत पाठ्यक्रम

प्रथम तथा द्वितीय पत्रको परीक्षा योजना (Examination Scheme) :-

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तिर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या अंक भार	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान तथा सामाजिक अध्ययन	100	40	वस्तुगत (Objective): बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	50x2=100	45 मिनेट
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	100	40	छोटो प्रश्न लामो प्रश्न	8 x 10=80 1 x 20=20	2.30घण्टा

भाग २: अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ३०

द्रष्टव्य:

- लिखित परीक्षाको माध्यम नेपाली वा अंग्रेजी वा दुवै हुनसक्नेछ ।
- यथासम्भव सबै पाठ्यांशबाट प्रश्न सोधिने छन् ।
- प्रथम पत्र तथा द्वितीय पत्रको परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरु परीक्षाको मिति भन्दा तीन (३) महिना अगाडी (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।

प्रथम पत्र:- सामान्य ज्ञान तथा सामाजिक अध्ययन

१. नेपालको भूगोल

- १.१ भौगोलिक अवस्था/स्वरूप: किसिम र विशेषताहरु ।
- १.२ हावापानी : किसिम र विशेषता ।
- १.३ जलसम्पदा : स्थिति र महत्व ।
- १.४ वनसम्पदा : अवस्था र महत्व, संरक्षण क्षेत्रहरु तथा वन विनाशका कारण र संरक्षणका उपायहरु ।
- १.५ खनिज सम्पदा : खनिज सम्पदा सम्बन्धी सामान्य जानकारी ।
- १.५ नेपालका प्रमुख हिम शिखरहरु, तालतलैया, झरना, भञ्ज्याङ, ।

२. इतिहास र संस्कृति

२.१ कौशिकी सभ्यता, बागमती सभ्यता, गण्डकी सभ्यता, कर्णाली सभ्यता बारे जानकारी

२.२ विश्वका प्रमुख ऐतिहासिक घटनाहरू - म्याग्नाकार्टा, पुनर्जागरण, औद्योगिक क्रान्ति, प्रथम र द्वितीय विश्वयुद्ध बारे जानकारी

२.३ आधुनिक नेपालको इतिहास (पृथ्वीनारायण शाहदेखी हालसम्म ।)

२.४ नेपालको सांस्कृतिक, धार्मिक एवं मौलिक परम्परा, जातजाति, भाषाभाषी, कला र साहित्य सम्बन्धी ज्ञान

२.५ नेपालका मुर्त र अमुर्त सम्पदाहरू तथा संरक्षणका उपायहरू ।

२.६ सांस्कृतिक सम्पदाको किसिम, विशेषता, महत्व ।

३. संवैधानिक व्यवस्था र सरकार

३.१ नेपालको वर्तमान संविधान (भाग १,२,३,४ र अनुसूची सबै ।)

३.२ संघीयता र नेपालमा संघीयता शासन प्रणाली ।

३.३ केन्द्रीय र स्थानीय सरकार तथा सुशासन ।

३.४ नागरिक चेतना/शिक्षा, नागरिक समाज लगायत नागरिकहरूको दायित्व र कर्तव्य ।

३.५ कानूनको अर्थ र महत्व तथा कानूनका स्रोतहरू ।

३.६ कानूनी राज्यको अवधारणा र महत्व, लोकतन्त्रका विशेषताहरू ।

३.७ समावेशीकरण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व र सकारात्मक विभेद ।

४. नेपालको विकास पूर्वाधार तथा आर्थिक अवस्था : विकासका पूर्वाधारहरू (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत, आदि) बजेट र विकास योजना ।

५. जनसंख्या र वातावरण

५.१ जनसंख्या, शहरीकरण, बसोवास (बँसाईसराई), आदि ।

५.२, पारिस्थितिक पद्धति, दिगो विकास, जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, वातावरण तथा प्रदूषण ।

६. विज्ञान र प्रविधि

६.१ विज्ञान र प्रविधिको मानव जीवन र समाजमा परेको प्रभाव

६.२ क्रमविकाश, वंशाणु, स्वास्थ्य र रोग बारे सामान्य जानकारी

७. अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध तथा संघ/संस्था

७.१ संयुक्त राष्ट्रसंघ : अङ्ग, विशिष्टीकृत संस्था र गतिविधिहरू ।

गोरखापत्र संस्थान

प्रशासन सेवा, डकुमेण्ट समूह, तह-५, वरिष्ठ सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

७.२ क्षेत्रीय संगठन : सार्क र बिमस्टेक, ।

८. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक, वैज्ञानिक, सांस्कृतिक, खेलकूद, पुरस्कार, कला, साहित्य, संगीत, आदि लगायत समसामयिक घटना तथा नवीनतम गतिविधिहरु ।

द्रष्टव्य :- प्रथम पत्र सामान्य ज्ञान तथा सामाजिक अध्ययनका पाठ्यक्रमका एकाईहरुबाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरु सोधिनेछ :-

एकाइ	विषयबस्तु	अंकभार
१	नेपालको भूगोल सम्बन्धी जानकारी	६
२	इतिहास र संस्कृति	६
३	संवैधानिक व्यवस्था र सरकार	६
४	नेपालको विकास पूर्वाधार तथा आर्थिक अवस्था	६
५	जनसंख्या र वातावरण	६
६	विज्ञान र प्रविधि	६
७	अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध तथा संघ/संस्था	६
८	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटना तथा नवीनतम गतिविधिहरु	८
जम्मा प्रश्नहरु		५०

द्वितीय पत्र :- सेवा सम्बन्धी

1. पुस्तकालय विज्ञान र पुस्तकालय

- 1.1 पुस्तकालय विज्ञानको परिचय, उद्देश्य, आवश्यकता र महत्व
- 1.2 ज्ञानको वर्गीकरण (Knowledge Classification)
- 1.3 पुस्तकालय विज्ञानको प्रमुख सिद्धान्तहरू
- 1.4 नेपालमा पुस्तकालयको इतिहास
- 1.5 नेपालमा पुस्तकालयको स्वरूप र विकास
- 1.6 नेपालमा पुस्तकालयको स्थिति र नेपालका महत्वपूर्ण पुस्तकालयहरू (केन्द्रिय पुस्तकालय त्रि.वि., राष्ट्रिय पुस्तकालय, केशर पुस्तकालय, मदन पुरस्कार पुस्तकालय, सार्वजनिक पुस्तकालय)
- 1.7 प्रकाशनगृहका लागि पुस्तकालयको महत्व

2. पुस्तकालय संचालनको कार्य प्रणाली सम्बन्धी जानकारी

- 2.1 पुस्तकालयमा पुस्तक प्राप्ति (Acquisition)
- 2.2 पुस्तकालयमा पुस्तक छनौट एवं खरीद गर्ने तरिका
- 2.3 पुस्तक दर्ता गर्ने तरिका
- 2.4 पुस्तक प्राप्ति तथा भुक्तानी गर्ने तरिका
- 2.5 पुस्तक लेनदेन (Circulation)
- 2.6 पुस्तक लेनदेन गर्ने विधिहरू
- 2.7 ग्रन्थसूची (Bibliography) का प्रकारहरू
- 2.8 नेपाल राष्ट्रिय वाङ्मयसूची सम्पादन तथा प्रकाशन सम्बन्धी ज्ञान
- 2.9 सन्दर्भ सेवाको महत्व र आवश्यक सामग्रीहरू
- 2.10 सन्दर्भ सेवाको प्रकार
- 2.11 सन्दर्भ सामग्री (Reference Service) को छनौट प्रक्रिया

3. पुस्तकालय संगठन तथा व्यवस्थापन

- 3.1 पुस्तकालय भवनको रूपरेखा (Layout)
- 3.2 पुस्तकालय कर्मचारी व्यवस्था र प्रशिक्षण
- 3.3 पुस्तकालय बजेट तर्जुमा
- 3.4 पुस्तकालयको भौतिक साधन र अन्य उपकरणहरू
- 3.5 पुस्तकालय र अन्य सूचना केन्द्रसंगको सम्बन्ध

4. वर्गीकरण प्रणाली (Classification System) र सूचीकरण प्रणाली (Cataloguing System)

- 4.1 वर्गीकरणको परिभाषा, सिद्धान्त, उद्देश्य, आवश्यकता र कार्यहरू
- 4.2 वर्गीकरण प्रणालीका प्रकारहरू - DDC (Dewey Decimal Classification) र CC (Colon Classification)
- 4.3 सूचीकरणको परिभाषा, उद्देश्य र आवश्यकता
- 4.4 सूचीकरणको भौतिक स्वरूप
- 4.5 AACR/2 (Anglo American Cataloguing Rules/2) का विशेषताहरू र सो अनुरूप गरिने कार्यहरू

गोरखापत्र संस्थान
प्रशासन सेवा, डकुमेण्ट समूह, तह-५, वरिष्ठ सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

५. पुस्तक र पत्रपत्रिका व्यवस्थापन

- ५.१ पत्रपत्रिकाको छनौट प्रक्रिया र संकलन व्यवस्था
- ५.२ पत्रपत्रिकाको महत्व
- ५.३ पुस्तकको संरक्षण विधि एवं सुरक्षाका उपायहरु
- ५.४ जिल्दबन्दी (Binding) को उद्देश्य र आवश्यकता
- ५.५ जिल्दबन्दीको प्रकार

६. पुस्तकालयमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

- ६.१ पुस्तकालयमा कम्प्यूटर प्रयोग सम्बन्धी सैद्धान्तिक एवं व्यवहारिक ज्ञान
- ६.२ श्रव्य दृश्य सामग्रीहरुको संकलन र प्रयोग
- ६.३ विद्युतिय कारोवार ऐन, २०६३
- ६.४ प्रतिलिपि अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०५९
- ६.५ Concept of E-library, Online database, CD-ROM database, Webpage design
- ६.६ E-Library Management Software e.g. CDS/ISIS or WINISIS

यस पत्र/विषय लिखित परीक्षा योजना र परीक्षा सोधिने प्रश्न संख्या देहाय बमोजिम हुने छ ।

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत	लामो उत्तर	५ प्रश्न X १५ अङ्क = ७५ अङ्क	३
					छोटो उत्तर	५ प्रश्न X ५ अङ्क = २५ अङ्क	घण्टा